

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Lapsiperheiden hyvinvointihanke

Tiivistelmä 23.11.2011

Oulun seudun lasten ja nuorten hyvinvointitutkimusten tulosten perusteella tehdyistä johtopäätöksistä ja toimenpiteistä

Osatutkimukset

11 -, 14 - ja 17 -vuotiaiden hyvinvointikysely 2010 (N 1113)

18 - 29 -vuotiaiden hyvinvointikysely 2011 (N 423)

Tutkimusten toteuttaja: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Pohjois-Pohjanmaan toimintayksikkö

Tutkijaryhmä: professori Petri Kinnunen, kehittämisspäällikkö Arja Honkakoski ja tutkija Petri Vuorijärvi

Yhteistyö: TUKEVA -hanke / Oulun seudun lapsi - ja nuorisopoliittinen ohjelmatyö; Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

I JOHTOPÄÄTÖKSET OULUN SEUDUN 11, 14 JA 17 -VUOTIAIDEN HYVINVOINTIKOKEMUKSISTA KYSELYN KESKEISTEN TULOSTEN PERUSTEELLA JA EHDOTUKSET TOIMENPITEIKSI

Lasten ja nuorten asema sosiaalisessa verkostossa ja toimintatapa ristiriitatilanteissa näkyvät hyvinvointieroina

Lasten ja nuorten hyvinvointi ymmärretään tutkimuksessa toimintaresursseina, joita lapset ja nuoret saavat toisaalta perheeltään ja toisaalta niistä arjen kasvu- ja toimintaympäristöistä, joissa he toimivat. Lapset ja nuoret eivät siis ole hyvinvointinsa passiivisia sivustaseuraajia, vaan heidän oma toimintansa heille luontaisilla areenoilla, perheessä, koulussa, kaveripiirissä ja harrastuksissa sekä niillä muodostuvat toimintakäytännöt vaikuttavat hyvinvointiin. Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin lähteitä ovat siis vanhemmat ja perhe, kaverit ja vertaiset, lapsi ja nuori itse sekä heidän elämässään läsnä olevat instituutiot. Hyvinvoinnin kannalta keskeiset toimintaresurssit syntyvät lapsen ja nuoren toimiessa vuorovaikutuksessa muiden kasvuyhteisön toimijoiden ja yhteisössä vallitsevien pelisääntöjen ja toimintakulttuurin kanssa.

Tutkimuksen tulosten perusteella lasten ja nuorten asemasta sosiaalisissa verkostoissa muodostuu kolme toisistaan erottuvaa ryhmää: itsenäiset toimijat, ryhmätoimijat ja yksinäiset toimijat. Samoin erottuu kaksi ryhmää ristiriitatilanteissa omaksutun toimintatavan mukaan: aktiiviset ja passiiviset. Hyvinvoinnin näkökulmasta ryhmät eroavat toisistaan. Tulosten mukaan itsenäiset ja ryhmätoimijat sekä aktiivisesti ristiriitatilanteissa toimivat pärjäävät parhaiten. Yksinäiset ja ristiriitatilanteissa passiiviset vetäytyjät ovat riskiryhmässä. Suurella osalla, noin 70 - 90 prosentilla Oulun seudun lapsista ja nuorista menee hyvin ja noin 10 - 30 prosentilla on erilaisia vaikeuksia.

Asema sosiaalisessa verkostossa ja ristiriitojen ratkaisutapa näkyvät myös syrjinnän ja ulkopuolisuuden sekä väkivallan kokemuksissa. Itsenäisillä ja ryhmätoimijoilla sekä aktiivisesti ristiriitatilanteissa toimivilla ei mainittuja kokemuksia ole lainkaan. Yksinäiset ja passiiviset toimijat kokevat syrjintää, ulkopuolisuutta ja väkivaltaa jonkin verran tai jopa usein eri yhteyksissä. Kuva lasten ja nuorten toiminnan kautta rakentuvasta hyvinvoinnista on näiden tulosten perusteella vahvasti polarisoitunut. Kuva vahvistuu jossain määrin vanhempien sosioekonomisten tekijöiden vaikutuksesta. Kodin taloudelliset edellytykset heijastuvat lasten ja nuorten asemaan ja toimintatapaan sosiaalisissa verkostoissa.

Koulun merkitys lasten ja nuorten kasvuympäristönä

Yksinäisyyden ongelmiin tarttumista ei ole pidetty koulun keskeisenä tehtävänä. Tulosten perusteella ongelmaan pitäisi havahtua, sillä yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset johtavat usein epäsuotuisaan kehitykseen lapsen ja nuoren kohdalla. Virallisten tavoitteiden lisäksi koulu muodostaa lapsille ja nuorille tärkeän sosiaalisen vuorovaikutusverkoston, erityisesti kavereista muodostuvan vertaisryhmän. Tämä kaveriverkosto on lapsille ja nuorille erittäin tärkeä kasvamisen ja toiminnan areena. Erityisen merkittävä kaveriverkosto on sosiaalisen tuen tuottajana. Sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle jääminen on kyselyn tulosten perusteella erittäin suuri riski lapsen ja nuoren hyvinvoinnille.

Koulun viralliseen tehtävään lapset ja nuoret ovat pääosin motivoituneita. Koulunkäynti sujuu pääsääntöisesti hyvin. Päämääränä ovat oppiminen ja hyvät arvosanat. Lapset ja nuoret kokevat toiminnalliset ja luovat aineet mieluisampina kuin lukuaineet, matemaattiset aineet ja kielet. Ero on selvä ja johtaa pohdintaan, kuinka luku- ja matemaattisten aineiden sekä kielten opetusta voitaisiin viedä toiminnallisempaan suuntaan ja sitä kautta vaikuttaa niiden kiinnostavuuteen.

Kaverit ja vanhemmat sosiaalisen tuen antajia - koulun ammattilaiset etäämpänä

Vanhempien merkitys vuorovaikutussuhteissa on keskeinen vaikka jonkin verran aleneekin iän myötä. Vielä merkittävämpi on kaveripiiri, joka muodostaa itsenäistymisen kannalta keskeisen vertaisuuteen perustuvan areenan. Kavereiden kanssa lapset ja nuoret jakavat kokemuksiaan niin iloista kuin suruista. Tärkein kaveriverkoston kohtaamispaikka on koulussa, sen jälkeen omassa kodissa tai kaverin kotona, kaupungilla, harrastuksissa tai internetissä. Kavereiden kanssa tulevat vaikeudet ratkaistaan lasten osalta vanhempien tuella. Iän karttuesa vanhempien osuus vähenee ja tilalle tulevat omat sisarukset ja muut kaverit. Myös kotona olevat huolet siirtyvät vanhempien ja sisarusten lisäksi kavereille. Kouluun liittyvien vaikeuksien keskeisiä auttajia ovat lasten ja nuorten vanhemmat ja yhtä tärkeinä kaverit. Sen jälkeen tulevat omat sisarukset ja opettajat. Opettajien ja oppilashuollon ammattilaisten merkitys tuenantajana erilaisissa vaikeuksissa jää vähäiseksi.

Sosiaalisen tuen kenttä tyhjenee, jos ja kun lasten ja nuorten pitäisi kertoa väkivaltaan, kiusaamiseen tai syrjäytymiseen liittyvistä kokemuksista. Vain harva haluaisi kertoa asiasta kavereille, opettajalle, terveydenhoitajalle, koulukuraattorille tai poliisille. Alakoululaiset kertoisivat suhteellisen usein vanhemmille, mutta yläkoululaiset ja toisen asteen opiskelijat harvoin heillekään. Yläkoululaiset ja toisen asteen opiskelijat jäävät ongelman kanssa yksin. Tulos on huolestuttava, koska ongelman luonteesta johtuen seuraukset voivat olla lapsen tai nuoren kannalta kumuloituvia. Kierre pitäisi kyetä katkaisemaan, jotta pahenevat seurausvaikutukset voitaisiin välttää. Vaikenemisen kulttuuri tulisi murtaa ottamalla väkivalta, kiusaaminen ja syrjäytyminen avoimuutta ja luottamusta korostaen esille. Ongelmasta tulisi voida puhua kaikissa mahdollisissa yhteyksissä ja näin lieventää kynnystä puhua ongelmasta.

Kouluikäisenä kohdatusta väkivallasta, kiusaamisesta tai syrjäytymisestä kertomatta jättäminen palautuu tulosten mukaan lasten ja nuorten kokemuksissa kolmeen syyryhmään: asian vähättelyyn, leimautumisen tai koston pelkoon sekä haluttomuuteen tai vaikeuteen kertoa syytä. Kaikki koetut syyt ovat sellaisia, joihin avoimuutta ja luottamusta korostavalla yhteistyöllä voidaan vaikuttaa.

Ehdotuksia toimenpiteiksi

1. Painopisteeksi ongelmien ennalta ehkäisy ja toimintaan tukevat ratkaisut lasten ja nuorten luontaisissa kasvuyhteisöissä
 - lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta kannustaviin sekä yhteisöllisyyttä tukeviin toimintakäytäntöihin kouluissa
 - vertaistuen hyödyntäminen
 - varhainen puuttuminen yksinäisyyden ilmenemiseen
 - koulutyöskentelyyn toiminnallisuutta lisää
 - erilaisen koulun jälkeisen harrastustoiminnan vahvistaminen
 - erilaisten tukiopetusmuotojen kehittäminen

2. Korjaavaan toimintaan oikea-aikaisuutta ja tehokkuutta
- kokonaiskuva lapsen ja nuoren vaikeuksista mahdollisimman varhain
 - aina kun puututaan lapsen ja nuoren vaikeuksiin, otetaan tilanne tehostetun huomion kohteeksi
 - koulusta putoavat huolellisen auttamistyön piiriin
 - tehostettu moniammatillinen perheiden kanssa työskentely lapsen ja nuoren auttamiseksi luontaisessa kasvuympäristössä
 - ratkaisumallien kehittäminen moninaiseksisiin ja kasautuviin ongelmiin, vaikkakaan helppoja ratkaisuja ei ole
 - inhimillisesti ja taloudellisesti kalliiden seurausten välttäminen puuttamalla ongelmiin ajoissa

II JOHTOPÄÄTÖKSET OULUN SEUDUN 18 - 29 -VUOTIAIDEN HYVINVOINTI-KOKEMUKSISTA KYSELYN KESKEISTEN TULOSTEN PERUSTEELLA JA EHDOTUKSET TOIMENPITEIKSI

Nuoruutta voi luonnehtia tihentyneeksi valintojen ajanjaksoksi ihmisen elämässä. Nuori valitsee hetken kotoa irtaantumiselle, fyysisen paikan omalle kodille, koulutusväylän ja työuran, elämänmuodon kumppanin kanssa tai yksin, lapsineen tai ilman lapsia sekä vapaa-ajan ystävineen ja harrastuksineen. Valinnat viittaavat ”elämänsuunnitteluun” liittyviin vapaaehtoiisiin ja harkittuihin päätöksiin, joiden lähtökohtana on oletus nuorten mahdollisuudesta valita. Valinnat ovat kuitenkin myös pakkoja, joita kulttuurisesti määrittynyt ”norminuoruus” elämänvaiheena ylläpitää ja joilla yhteiskunnallisesti säännellään riittävää homogeenisuutta yksilöllisiä valintoja korostavassa ajassa.

Hyvinvoinnin eriarvoistumisen näkökulmasta olennainen kysymys liittyy nuorten erilaisiin resursseihin tasapainoilla mahdollisuuksien ja pakkojen jännitteisillä kentillä ja tehdä niillä elämänsä kannalta suotuisia valintoja. Nuoruutta edeltävä lapsuus on merkityksellinen nuoren resurssien ja valintakyvykkyuden kehittymisen näkökulmasta, sillä sen aikana muotoutuvat yksilölliset elämään suuntautumisen tavat erilaisten sosialisatioprosessien myötä.

Nuorten subjektiiviset kokemukset hyvinvoinnista näyttäytyvät kyselyn tulosten perusteella sekä yhtäläisiltä että erilaisilta. Kokemuksia yhtenäistävänä tekijöinä vaikuttavat mitä ilmeisimmin nuoruuteen elämänvaiheena liittyvät samankaltaisuudet valintoihin, iloihin ja vaikeuksiin. Kokemusten erilaisuuteen taas vaikuttavat yksilöllisesti eriytyvät elämäntavat. Seuraavaksi esitetään keskeisten tulosten perusteella johtopäätökset Oulun seudun 18-29 -vuotiaiden hyvinvoinnista sekä ehdotukset tärkeimmiksi toimenpiteiksi.

Valtaosa nuorista voi hyvin – osalla vaikeudet kasautuvat

Oulun seudun nuorten hyvinvointikokemusten polarisoituminen nousee selkeästi esille. Valtaosa nuorista, noin 70 – 80 %:a voi hyvin. Elämän aineellisista puitteista asuminen ja kouluttautuminen ovat pääosin kunnossa, mutta työn ja toimeentulon kanssa on huomattavia vaikeuksia näilläkin nuorilla. Ystäviä on riittävästi samoin kuin läheisiä ihmisiä, joihin voi tukeutua tarvittaessa. Sosiaalinen tuki toimii vastavuoroisesti. Useimmat nuoret auttavat ystäviään ja läheisiään säännöllisesti. Avun saaminen tarvittaessa onnistuu läheisavun lisäksi virallisen palvelujärjestelmän kautta.

Hyvä terveys, tyytyväisyys elämään, onnellisuus ja sosiaalinen arvostus toimivat hyvinvoinnin voimavaroina valtaosalla nuoria. Jaksamista riittää eivätkä arjen huolet rasita kohtuuttomasti. Vapaa-aikaan kuuluvat ystävät, perheen parissa vietetty aika, mieluisat harrastukset ja riittävät mahdollisuudet harrastaa. Internet on vahvasti mukana kaikkien nuorten arjessa informaation lähteenä, sosiaalisen kommunikoinnin välineenä sekä palvelupisteenä ja markkinatorina. Kaikin puolin hyvinvoivat nuoret ovat pääsääntöisesti lapsiperheiden vanhempia, parisuhteessa ilman lapsia eläviä, vakituisessa työssä olevia ja yli 25 -vuotiaita nuoria.

Osa Oulun seudun nuorista, noin 10 - 25 %:a hyvinvoinnin osa-alueesta riippuen, kärsii huomattavista hyvinvoinnin vajeista. Tähän ryhmään sijoittuvat ensisijaisesti työttömät. Joidenkin hyvinvoinnin ulottuvuuksien osalta kuvaan tulevat myös opiskelijat, epävakaisissa työsuhteissa työskentelevät ja sinkut sekä iältään pääsääntöisesti alle 25 -vuotiaat, mutta eivät polarisaation näkökulmasta niin vahvasti kuin työttömät. Polarisoituminen tulee esille lähes kaikilla hyvinvoinnin osa-alueella.

Valtaosaan verrattuna näillä nuorilla on vakavia puutteita aineellisissa resursseissa. Opinnoissa ja koulutuksesta työelämään siirtymisessä on muita suurempia vaikeuksia. Onnellisuus ja tyytyväisyys elämään on vähäisempää ja arvostuksen kokeminen harvinaisempaa. Jaksamisessa on vaikeuksia ja huolet kasautuvat. Palvelut ovat tavoittamattomissa tai ne eivät vastaa avun tarpeisiin. Yksinäisyys ja tukevien ihmisten puute ovat arjessa läsnä. Vapaa-aikaa leimaa toiveiden ja resurssien välinen ristiriita ja lievä passiivisuus. Vaikuttaminen kiinnostaa kaikkien vähiten näitä nuoria. Internetin tarjoamien mahdollisuuksien suhteen nämä nuoret eivät eroa muista nuorista.

Nuorten hyvinvoinnin eriarvoistumiskehitykseen vaikuttaminen edellyttää hyvinvointiriskien ja riskiryhmien nykyistä parempaa ja varhaisempaa tunnistamista sekä ongelmien ennaltaehkäisyä. Esimerkiksi Oulun seudun 11 - 17 -vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointitutkimuksen keskeisen tuloksen mukaan yksinäisyyden, syrjäytymisen ja kiusatuksi tulemisen kokemukset kasaantuvat samoille lapsille ja nuorille. Riskeihin olisi puututtava jo tässä vaiheessa. Koululla olisi luontaisia mahdollisuuksia vaikuttaa yksinäisyyden ongelmiin, jos se nähdään koulun tehtävänä.

Tämän tutkimuksen kohderyhmään kuuluvista 18 - 29 -vuotiaista kaikki eivät ole enää koulutusinstituutioiden tavoitettavissa, jonka toimesta yksinäisyyteen tai muihin hyvinvoinnin riskeihin voitaisiin tarttua. Koulutusjärjestelmä tavoittaa kuitenkin valtaosan 18 -21 -vuotiaista ja työelämään siirtymisen vaiheessa muutamaa vuotta vanhemmat ikäryhmät. Koulutusjärjestelmän tulisi tunnistaa riskit ja kehittää ratkaisuja nuorten hyvinvoinnin riskitekijöihin koulutuksen aikana ja erityisesti siirtymävaiheessa valmistumisen jälkeen.

Ystävien, läheisten ihmisten ja perheen sosiaalisen tuen merkitys hyvinvoinnille keskeinen

Ystävät, läheiset ihmissuhteet, oma ja lapsuuden perhe ovat erityisen tärkeitä nuorten hyvinvoinnin lähteitä tämänkin kyselyn tulosten mukaan. Läheisten ihmisten apu konkretisoituu erilaisissa arjen ongelmissa. Lapsiperheille lähiomaisten apu tuo helpotusta arjesta selviytymiseen jääden usein ainoaksi vaihtoehdoksi. Oulun seudulle muuttaneiden perheiden tilanne on ongelmallisempi, sillä etäällä asuvien lähiomaisten apu ei järjesty äkillisissä tilanteissa. Myös vanhempien taloudellinen apu on hyvin monelle nuorelle elintärkeä selviytymisen keino. Ystävien kanssa jaetut ilot ja murheet suhteuttavat nuoren kokemuksia vertaisten kokemuksiin, mikä on sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä.

Sosiaalisissa verkostoissa syntyy sellaisia tuen ja avun saamisen ja antamisen käytäntöjä, joissa toteutuu toimijoiden osallisuus ja vastavuoroisuus luonnollisella tavalla. Epävirallisen sosiaalisen tuen olemusta ja merkitystä ei kuitenkaan nähdä riittävästi virallisen hyvinvointijärjestelmän piirissä eikä sen toimintaedellytyksiä tueta. Tämän haitallisena seurauksena käsitys asiakkaan hyvinvoinnista kapeutuu palvelujärjestelmän toimintatapaan sovitettaviksi tarpeiksi ja vajeiksi. Nuorten kokemukset tarvitsemastaan, saamastaan ja antamastaan avusta kertovat kuitenkin sosiaalisen tuen eri lähteiden erilaisista funktioista ja merkityksistä nuoren elämän kokonaisuudessa. Epävirallisen sosiaalisen tuen kasvutilan ruokkiminen on sinänsä tärkeää yhteisöllisessä mielessä, mutta erityisesti tukeen sisään rakentuvalla osallisuuden toteutumisella olisi tilausta myös virallisessa palvelujärjestelmässä.

Huoli tulevaisuudesta, työttömyys ja taloudelliset vaikeudet varjostavat hyvinvointia

Huoli tulevaisuudesta kuuluneet tiettyyn rajaan asti nuoruuteen, joka elämänvaiheena on vahvasti tulevaisuuteen suuntautunut. Kun oma tulevaisuus huolettaa lähes joka toista nuorta, voi kyse olla realistisesta epävarmuudesta elämän perusasioiden suhteen. Työttömyys tai riski joutua työttömäksi sekä taloudelliset vaikeudet ovat nuorten eniten (15-20%) kokemia huolia, jotka vaikeuttavat jokapäiväistä elämää. Osalla nuorista on muitakin vakavia huolia, kuten työssä jaksaminen, mielekkään tekemisen puute, masentuneisuus ja yksinäisyys. Työttömyys on erityisesti pitkittyessään vakava nuoren hyvinvointia uhkaava riski monien seurausvaikutustensa vuoksi. Työttömyyteen kytkeytyy taloudellisen toimeentulon ongelmia sekä työn kautta rakentuvien sosiaalisten suhteiden ja pahimmillaan yhteiskunnallisen osallisuuden ulkopuolelle jäämistä. Nuorten huolikokemuksista näitä piirteitä on tulkittavissa.

Nuorten kokemukset arkea vaikeuttavista huolista vahvistavat polarisoitunutta kuvaa Oulun seudun nuorten hyvinvoinnista. Huolet kuormittavat pääsääntöisesti enemmän työttömiä ja vähemmän lapsiperheiden vanhempia ja vakituisessa työssä olevia. Vakituksella työllä ja perheen perustamisella on tässäkin suhteessa positiivinen vaikutus. Lapsiperheiden huolet liittyvät läheisen terveyteen, lasten tulevaisuuteen ja lasten hoidon järjestelyihin. Huolikokemukset ovat vahvasti sukupuolituneita, sillä naiset kokevat arkea vaikeuttavia huolia huomattavasti useammin kuin miehet.

Palveluiden kehittämisessä huomiota toimivuuteen, polarisaatioon ja palveluaukkoihin

Nuorten kokemukset julkisten palvelujen toimivuudesta ja palvelujen merkityksestä vaihtelevat. Nuoret ovat tyytyväisiä universaaleihin palveluihin, joista kärkeeseen nousevat lasten- ja äitiysneuvolan ja päivähoidon palvelut. Sen jälkeen tulevat muut terveyspalvelut, opetuspalvelut ja vapaa-ajan palvelut. Nuoret ovat tyytymättömiä residuaalisiin palveluihin, joihin joudutaan turvautumaan taloudellisissa tai sosiaalisissa ongelmatilanteissa, kuten toimeentulotukeen, aikuissosiaalityöhön, lastensuojeluun sekä työvoima-, mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Ovatko nämä universaaleihin ja residuaalisiin palveluihin kohdistuvat tyytyväisyyserot merkkejä palvelujärjestelmän toimimattomuudesta vai polarisoitumisesta? Hyvinvoinnin puutteista kärsivien nuorten auttamisen kannalta kumpikin vaihtoehto on huolestuttava.

Nuorten arvioiden mukaan asuinkunnan sosiaali- ja terveyspalveluissa on paljon kehittämisen tarvetta erityisesti palveluista tiedottamisessa, palveluohjauksessa, ajan ja avun saamisessa kohtuullisen odotusajan kuluessa, asiakaspalvelussa sekä sähköisten palvelujen tarjonnassa. Nuorten hyvinvointikokemusten näkökulmasta palvelujärjestelmässä on tunnistettavissa myös selkeitä palveluaukkoja, joihin on tärkeää etsiä ratkaisuja pitkäjänteisesti. Seuraavaksi on teh-

ty ehdotuksia kehittämistoimista, jotka kohdistuvat keskeisiin palveluaukkoihin, ja jotka vastaisivat nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä ehkäisevästi että korjaavasti:

1. Yksilöllisesti eriytyvien ohjaukseen kehittäminen niille nuorille, joilla on vaikeuksia koulutus- ja työurille pääsyn ja siellä pysymisen kanssa.
2. Huono-osaisuuden kasautumisen pysäyttäminen painottamalla ehkäisevää toimintaa ja terävöittämällä moniammatillista yhteistyötä. Tällä hetkellä monista vaikeuksista kärsivän nuoren kokonaistilannetta ei tunnisteta pirstoutuneessa palvelujärjestelmässä. Auttamistoimet ovat pistemäisiä, tilannekohtaisia eikä niitä aloiteta riittävän ajoissa. Tarvitaan eri toimijoita sitovaa, asiakkaan kanssa yhdessä valmisteltavaa ja toteutettavaa suunnitelmaa.
3. Nuorten lapsiperheiden tukeminen arjesta selviytymisessä silloin, kun omat mahdollisuudet ja voimavarat eivät riitä. Tämä tarkoittaa yleisen kotipalvelun palauttamista palvelumuotona.

Vaikuttamisesta osallisuuteen

Nuorten alhainen kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen edustuksellisen demokratian nykyisillä keinoilla on tämänkin kyselyn tulosten mukaan todellista. Myöskään uudet, internetin tarjoamat mahdollisuudet osallistua eivät vetoa juuri sen enempää Oulun seudun nuoriin. Lisäksi nuoret ajattelevat, etteivät päättäjät ole aidosti kiinnostuneita nuorten hyvinvoinnista eivätkä heidän mielipiteistään palvelujen kehittämisessä.

Kertovatko nuorten kokemukset enemmän aikansa eläneen poliittisen järjestelmän umpikujasta kuin nuorten välinpitämättömyydestä? Ehkäpä vaikuttamisen sijaan tulisikin vahvistaa nuorten osallisuutta, jonka yksi muoto perinteinen kansalaisvaikuttaminen on? Osallisuus on läheisessä suhteessa toimijuuteen, jossa korostuu ihmisen osallisena oleminen niissä yhteisöissä ja kohtaamisissa, joihin hän toimintansa tai elämäntilanteensa kautta kullakin hetkellä liittyy. Nuorten kohdalla osallisuuden vahvistamisen alueina voidaan nähdä lähes kaikki hyvinvoinnin ulottuvuudet. Seuraavat kehittämissuhteet liittyvät nuorten osallisuuden vahvistamiseen asiantuntijoina ja asiakkaina.

4. Nuorten osallisuuden toteuttaminen kuntatasolla, mikä tarkoittaa nuorten ottamista vakavasti nuorten elämän asiantuntijoina fyysisen, kulttuurisen ja sosiaalisen tilan suunnittelussa ja palvelujen kehittämisessä. Tämä edellyttää systemaattisten osallisuusmuotojen luomista yhdessä nuorten kanssa (esim. asiantuntijaraadit).
5. Nuorten asiakkaiden osallisuuden kehittäminen palvelujärjestelmässä, mikä tarkoittaa nuoren kokemuksen kuulemistä ja nuoren osallistumista hyvinvointiinsa liittyvien palvelujen ja toimenpiteiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.